

**บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี**

**Roles of Participation in Community Development of Tambol Administration
Orgabszatuibs' Members, Chiefs of Sub-Districts, and Heads of Villages
in Song Phi Nong District, Suphan Buri Province**

สว่าง วงศ์สุวรรณ*
Sawang Wongsuwan
จันทิมา แสงเลิศอุทัย**
Chantima Sanglerduthai

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 207 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้านคือ ด้านการได้รับประโยชน์ ด้านการวางแผนพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผนและด้านการประเมินผล ตามลำดับ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเสนอปัญหาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ และมีการตรวจสอบน้อย กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะว่า ควรทำการพัฒนาให้ตรงกับตามความต้องการของประชาชน ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการประเมินผลงานและแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ และควรมีการติดตามดูแลผลประโยชน์ที่ประชาชนควรได้รับอย่างจริงจัง

* นักศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study roles of participation in community development of Tambol Administration Organizations' members, chiefs of sub-districts and heads of villages in Song Phi Nong district, Suphan Buri province; 2) compare roles of participation in community development of Tambol Administration Organizations' members, chiefs of districts and heads of villages in Song Phi Nong district, Suphan Buri province, and 3) examine problems and suggestions for roles of participation in community development of Tambol Administration Organizations' members, chiefs of sub-districts and heads of villages in Song Phi Nong district, Suphan Buri province. The 207 samples were members of Tambol Administration Organizations, chiefs of sub-districts and heads of villages. The research instrument was a questionnaire. The data were analysed by mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, scheffe's test and content analysis.

The results were as follows: The roles of participation in community development of Tambol Administration Organizations' members, chiefs of districts and heads of villages in Song Phi Nong district, Suphan Buri province, were, overall, at a high level. When each role was individually considered, all the roles were also at high levels; namely, benefit receiving, development planning, management as planned, and development assessment, respectively. The rolescy members of Tambol Administration Organizations, the chiefs of sub-districts, and the heads of villages with different sex, age, educational level, monthly income, position, and position duration, did not have different roles of participation in community development. Problems about the roles of participation in community development of Tambol Administration Organizations were insufficient budgets, lack of participation and few audits. Suggestions included development to meet the people's needs, support for more participation of the people, task assessments opened to the public, and serious follow-ups of public benefits.

บทนำ

รัฐบาลได้ตระหนักว่าการพัฒนาชุมชนเป็นนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ และมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ยุทธวิธีที่สำคัญ คือ การให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นระดับพื้นฐาน โดยเน้น

การพัฒนา 3 เรื่อง คือ การพัฒนาคน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเริ่มต้นที่ระดับรากฐาน คือ ระดับ หมู่บ้าน (สำนักนายกรัฐมนตรื, 2529 อ้างถึงใน นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2549: 5) การพัฒนาชุมชนไม่เพียงแต่ที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้นแต่ยังเป็นการยกฐานะมาตรฐานชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นอีกทั้งยังก่อให้เกิดความเข้าใจ

ความสามัคคีต่อกันในชุมชนทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะนำมาซึ่งความมั่นคง ทำให้ชุมชนเข้มแข็งเกิดความรักหวงแหนหมู่บ้าน ตำบล และชาติของตนในที่สุด (สมเดช นิลพันธุ์, 2540: 7) ดังนั้นผู้ที่ดำเนินการพัฒนาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนทุกๆ ด้าน และต้องได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐทุกหน่วยงานในการพัฒนาการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ที่จะดำเนินการพัฒนาชุมชนร่วมกัน กล่าวคือ เดิม กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าหน่วยงานการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนยอมรับให้ความเคารพนับถือ เป็นที่พึ่งพาอาศัย แก้ปัญหาความเดือดร้อน ดูแลทุกข์สุขรักษาผลประโยชน์ของประชาชน กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของประชาชนมากที่สุด อีกทั้งเป็นผู้ที่รอบรู้สภาพและสถานการณ์ของตำบล หมู่บ้านเป็นอย่างดี ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบที่วางรากฐานลักษณะการปกครองท้องที่ของไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แม้จะมีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ๆ ตามกาลสมัยแต่เมื่อพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่าขอบเขตของอำนาจหน้าที่ยังคงเป็นหลักการเดิม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ งานปกครองกับงานพัฒนา งานปกครองมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดความสงบสุขในตำบล หมู่บ้าน และเป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขสำราญของลูกบ้าน เป็นเป้าหมายที่ชัดเจนที่สุด ส่วนอำนาจหน้าที่อีกด้านหนึ่งคืองานพัฒนา ที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมความเป็นอยู่ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ สังคม ยกระดับ

มาตรฐานชีวิตของราษฎรให้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบาย (วงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์, 2551) ต่อมาเมื่อรัฐบาลกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ทำให้บทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านเปลี่ยนไป โดยให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ด้านการปกครอง ตามบทบาทที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่พุทธศักราช 2547 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พุทธศักราช 2551 ตามมาตรา 127 (3) ในส่วนที่เป็นบทบาทหน้าที่การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ทำหน้าที่ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 40 บัญญัติว่า กำนันต้องร่วมมือและช่วยเหลือนายอำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินและสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในตำบล ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการบริหารการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ทำให้ดูเหมือนว่าทั้งสององค์กรมีหน้าที่ทับซ้อนกันอยู่ แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาชุมชนมีปัจจัยที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนตามกระบวนการและวิธีการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน แต่มีปัญหาและ

อุปสรรคเกิดขึ้นคือ ความร่วมมือระหว่างองค์กร และ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาชุมชนของแต่ละองค์กร (พาศิ อนันตชัย, 2542 : 16) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็น กระบวนการที่เน้นการระดมความหลากหลายของคนทุกภาคส่วนในสังคมให้มาร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนา อันจะช่วยประสานความขัดแย้งและ ช่องว่างที่เหลื่อมล้ำกันทางสังคม เป็นการกระจาย อำนาจในการพัฒนาไปสู่คนทุกส่วนในสังคมให้เกิด ความร่วมมือ ร่วมเป็นเจ้าของ รวมทั้งกระจายผล ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียม การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่จะต้อง เป็นทั้งผู้นำ ผู้สนับสนุน ผู้ร่วมดำเนินการพัฒนา ฯลฯ ซึ่งโคเฮนและอัพฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 213-218) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่ออธิบาย และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในรูปแบบ ชนิดของการ มีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบคือ การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมี ส่วนร่วมในการประเมินผล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี มีการบริหารราชการส่วนภูมิภาคแบ่งเขต การปกครองออกเป็น 14 ตำบล 140 หมู่บ้าน มี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 16 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาล 2 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 14 แห่ง ปัจจุบันสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและ กำนันผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน ทั้งสององค์กร และมีปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงาน พัฒนาหลายด้าน เป็นจังหวัดหนึ่งที่บทบาทหน้าที่ ในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ความสับสนใน การปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเช่นเดียวกับที่อื่นๆ ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานพัฒนาจึงต้องการศึกษา บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิก

องค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขต อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีว่าอยู่ในระดับใด และจะได้ทราบความแตกต่างของบทบาทการมี ส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ กำนันผู้ใหญ่บ้านตามสถานภาพส่วนบุคคล อันจะเป็น แนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือของผู้นำท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นการสนองนโยบายการก กระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้ทำการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาท การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลและกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เปรียบเทียบบทบาท การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และ 3) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลและกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ต่างกัน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยประยุกต์แนวคิดการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 213-218) มาใช้เป็นตัวแปรตาม 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนพัฒนา ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการประเมินผลงานพัฒนา และ ด้านการได้รับประโยชน์ ส่วนตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งในพื้นที่มี 14 ตำบล รวมจำนวนประชากรที่จะศึกษาทั้งสิ้น 420 คน จำแนกเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 280 คน กำนัน 14 คน ผู้ใหญ่บ้าน 126 คน (ที่ว่าการอำเภอสองพี่น้อง, 2553) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน ฉวีวรรณ บุญคุ้ม, 2549: 102) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 207 คน จำแนกเป็นสมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบล 134 คน กำนัน 14 คน และผู้ใหญ่บ้าน 59 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) โดยใช้ตำบลทุกตำบลเป็นชั้นในการสุ่ม และสุ่มตัวอย่างแต่ละตำบลด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย

วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการพิจารณาคำนิยามบทบาทการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาเอกสารต่างๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการประเมินผลงานพัฒนา และด้านการได้รับประโยชน์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วหาคุณภาพโดยการนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1974: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับแก้เป็นฉบับสมบูรณ์นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กำหนดทุกตำบล และผู้ใหญ่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 207 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการประเมินผลงานพัฒนา

และด้านการได้รับประโยชน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และพิจารณาการแบ่งระดับโดยใช้หลักเกณฑ์ตามแนวความคิดของเบสต์ (Best, 1986: 74) 5 ระดับ เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe) กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการได้รับประโยชน์ ($\bar{x} = 3.90$) ด้านการวางแผนพัฒนา ($\bar{x} = 3.72$) ด้านการดำเนินงานตามแผน ($\bar{x} = 3.63$) และด้านการประเมินผลงานพัฒนา ($\bar{x} = 3.51$) ตามลำดับ

2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ มีการตรวจสอบน้อย สำหรับข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรทำการพัฒนาให้ตรงกับตามความต้องการของประชาชน ควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ควรมีการประเมินผลงานและแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ ควรมีการติดตามดูแลผลประโยชน์ที่ประชาชนควรได้รับอย่างจริงจัง

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับที่ สุชาติ โคตรทุม (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเป็นผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะจังหวัดขอนแก่น โดยผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก

2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำหนดผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

สมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับที่ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2540: 108) ที่ได้สรุปความสำคัญและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่พึงมีต่องานพัฒนาชุมชนไว้ว่า ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่ร่วมกระทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชาวบ้านและดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ต่อไปโดยที่บางครั้งไม่จำเป็นต้องมีนักพัฒนาเข้าไปอยู่หรือทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ก็เป็นได้ นั่นหมายถึง การบรรลุผลของการพัฒนาระดับหนึ่งผู้นำท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง (key factor) ต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนที่พยายามจะพัฒนาให้ชุมชนของตัวเองหลุดพ้นจากการพึ่งพิงภายนอกให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการประเมินผลงานพัฒนามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านเหล่านี้มีความรู้เรื่องการประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้มีความรู้ และเห็นความสำคัญของการประเมินผล เพื่อทำให้การปฏิบัติงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และ อีกทั้งยังสามารถประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ให้ทราบเพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นมากขึ้นกว่าเดิม

1.2 จากการศึกษาพบว่า งบประมาณไม่เพียงพอ ทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และกำหนดผู้ใหญ่บ้าน ควรหาทางที่จะได้รับสนับสนุนทั้งเงิน วัสดุ อุปกรณ์ จากการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามาแก้ปัญหา

1.3 จากการศึกษาพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กับกำหนดผู้ใหญ่บ้านไม่สามัคคี แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก ถึงแม้ปัญหานี้

จะมีผู้เสนอมาจำนวนไม่มาก แต่ปัญหานี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นกับผู้คนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้นควรมีการดำเนินงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาวิธีการที่จะมีความเข้าใจให้ตรงกัน และควรจะทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกันและกันอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของแต่ละกลุ่มผู้นำ เช่น กลุ่มสมาชิกองค์การบริหาร

ส่วนตำบล กลุ่มกำนัน กลุ่มผู้ใหญ่บ้าน โดยแยกทำวิจัยเฉพาะกลุ่มเพื่อให้เกิดความชัดเจนในองค์ความรู้

2.2 ควรมีการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยการใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ศึกษาอื่น และในบริเวณใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2545). **คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครกษัตริย์ดินแดน.
- ฉวีวรรณ บุญคุ้ม. (2549). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.ที่ว่าการอำเภอสองพี่น้อง. (2553). **ข้อมูลสถิติ ปี พ.ศ. 2553**. สุพรรณบุรี: ที่ทำการอำเภอสองพี่น้อง
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). **บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**. (อัดสำเนา)
- พาลี อนันตชัย. (2542). **กระบวนการพัฒนาชุมชน**. นครปฐม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- วงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พาณิชย์. (2554). **กำนันผู้ใหญ่บ้านผู้บูรณาการงานท้องที่**. (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2554 จาก <http://115.31.184/>
- สมเดช นิลพันธุ์. (2540). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. นครปฐม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- สุชาติ โคตรทุม. (2541). **ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานพัฒนาตำบลของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457.แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551. (2551). **รวมกฎหมายปกครอง**. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546. (2548). **รวมกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- Best, J. W. (1986). **Research in education**. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall.

- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1980). **Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation.** New York: The RuralDevelopment Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of psychological test.** 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. **Education and psychological measurement, 30** (3), 607-6101.